

bolezni zadevajo poléti ljudi in živino, ktera še posebno od vrančniga černiga prisada (Milzbrand) nanaglama pocépa.

Vse te bolezni nastanejo od vročine, ktera stori, de človek in živina ne dobista tistiga k zdravju potreb- niga živeža, ki v hladni sapi tičí in ki nas pod ime- nam „kislic“ (Sauerstoffgas) okrepčá.

Skerbite tedej kmetovavci, ako ste dobri gospodarji, o hudi vročini za-se, za svojo družino — pa tudi za svojo živino:

1) de se o hudi vročini prehude dela opusté; kaj vam pomaga, če vam nar boljši konj na cesti po- gíne? 2) de se hiša in hlev, kar koli je moč, vedno hladna imata, de menj ljudi in živine v njih prebiva, de se oknja in vrata sončniga prepéka obvarjejo s ze- lenimi véjami i. t. d. 3) de obilno čiste hladne vode za pijačo daste; hladna voda je prvi pomoček; 4) de se večkrat kópate, ali de se živina saj večkrat z merzlo vodo políje; 5) de se žganja in vsih hudih pijač varjete, živina pa zelene (frišne) klaje dobíva, in če ji morete, dajte ji večkrat soli ali drugih kislín; vse kar je kisló, je zdravilo v vročini. Veliko boljši je za človeka in živino poléti, ako strada, de le po- manjkanja vode nikdar ne terpi.

Sicer pa se je ljudém še varovati, de se ne pre- hladé (kar se pri veliki vročini posebno ponóci in če kjer tanjka sapa piše, lahko zgodí) in de nezre- liga sadja ne jedó. Za živino pa je nezrélo sadje v vodi razmečkano, zdrava pijača. — Kmetovavci, prosim vas, ravnajte se zvesto po tem nauku — in hvalo mi boste vedili!

Kakó naj bi se postave in druge oznanila v slovenski jezik prestavljale, de bo práv.

Po vstavi so dobili vsi avstrijski narodi edine narodske pravice; tedej tudi tó, de se k vsacimu govori v njegovim jeziku, in de se on v njegovim jeziku poslušá. Vse postave in mnoge oznanila in ukazi vla- darstva, čeravno iz nemškiga prestavljeni, morajo tedej, kadar se ljudstvu v njegovim jeziku oznanijo, za-nj v tem jeziku veljavnost izvirne besede ali perva- písa (Urtext) imeti.

To je po mojih mislih podlaga, na ktero naj se kakósti in lastnosti prestavljanja opirajo, de bo pre- stavljaec svoji nalogi vstregel, in de bo vedil, kakó gré prestavljati, de bo práv. Kér bomo pa zdej od dné do dné več postav in oznanil v domačim jeziku dobivali, naj mi bo pripušeno, iz svoje mnogoverstne skušnje in vedne dotike s prostim ljudstvom nektere svéte razgla- siti, kterih se ne prederzнем iz nobeniga družiga vzroka naznaniti, kakor iz čistiga rodoljubja. Mislím tudi, de je ravno zdej ta reč tako imenitna, de zasluži od več strani pretresena biti.

Naj nam pa naši protivniki zavoljo tega nikar ne očitajo, de je slovenski jezik premalo omikan, in de iz tega našiga pomenkovanja in prevdarjenja vidi, de Slovenci nismo v stanu, vse po slovensko povedati, kar Nemeec v nemškim, Lah v laškim jeziku i. t. d. pové. Nespametno bi bilo se bahati, de je naš jezik na enaki stopnji, ka- kor so drugi že toliko lét v mnogih vednostih izobraže- vani jeziki — pa na ravnost jo vunder rečemo, de, če bi toliko ptujih besedí na posodo vzéli, kakor jih Nemci imajo, si ne bomo ravno veliko navskriž. Tedaj le lepo prijazno in pravično v vsih rečéh, dragi prijatli! in vsih razpertíj bo konec. De je Slovencam njih jezik že gladko in lično tekél, ko je bil nemški še vés okorin, se sleherni lahko prepriča, ako na priliko v današnjim listu stran 98. natisnjene gojzdne postave od lé- ta 1771 bère. Po mojih mislih zamore ta prestava tudi današnjim prestavljavcam dober izgled biti, kakó naj bi se

iz dostikrat silno zapleteniga nemškiga perva písa v slo- vensko prestavljalo prosto, kratko, lahko, umevno.

Dalje pa se mora pomisliti, de takó mnogover- stne rečí v kakoršni si bodi jezik prestavljati, ni igrača, ampak je imenitna reč. Postave pridejo od mnogih postavodaj in sicer v tako različnih rečéh: ali je tedej v stanu en sam človek vse te vednosti imeti? Ni- kakor ne! Prestavljavec ni gola mašina, ki besede iz eni- ga jezika v družiga nosi, ampak on mora biti dostikrat tomačnik ali razlagavec (Comentator), posebno takrat, kader je treba novih besed iskati ali clo kovati. Tú je treba, pomén tiste rečí na tanjko razuméti, ktera se ima pristaviti. Če tedej mnogoverstne opravila prestavljavca práv prevdarimo, ga ne bomo le najetiga rokodelca imenovali.

Po mojih mislih mora prestavljavec tri lastnosti imeti:

1) de popolnoma razume, kar prestavlja, 2) de v duhu narodoviga jezika in lahko razum- ljivo prestavlja in 3) de brez slovniških pogreš- kov prestavlja.

Noben človek samotež nima téh tréh lastnost, torej nihče ni v stanu, samotež takó prestavljati, de svojo nalogo popolnoma dopolne, naj bo Slovan, ali Lah, ali kdor koli si bodi.

(Konec sledi.)

Novičar iz Ljubljane.

Zaporedama slišimo zdej v Ljubljano od ropanja, ki se po deželi godí. Ni davnej, kar so obropali gosp. fajmoštra v Vranji Peči v Mekinskim kantonu za 739 gold. vrednosti; — Motešu v Zagorji so iz hrama pobrali samiga denarja 2200 gold., med kterim je naznanjenih tudi 300 gold. plesnjivih dvajsetíc; — v Postojni so na binkoštno nedeljo cerkev obropali za 3000 gold. vrednosti — in pretečeni četertek zvečer so pred Postojno planili roparji (pravijo, de so nar ber- žej Čiči bili) čez poštno kočíjo, so pobrali 4 popotnim, kar so dobili, in so na 2 stranéh s sekirami razsekali kočíjo, nadjajoči se, de bojo v skrinjah veliko poštniga denarja našli — pa so se zmotili. Razun tega smo slišali še od več manjših roparij in tatvín. Vse to nam misel obudí: zakaj de pri nas in po celim Avstrijskim nimamo žandarmov na konjih, ki so takó potrebni za varstvo premoženja in življenja? Taki jezdarijoči žan- darmi bi bili deželi k veliko večim pridu, kakor so se- danji pešni žandarmi, za ktere država vsako léto veliko tavžent izdá, ki pa le malo opravijo. Po novih soseskinih napravah bo iméla sicer vsaka soseska za svojo varnost skerbeti, tode brez jezdarijočih žan- darmov vunder ne bomo mógli shajati. Naj bi deželni poglavarji to reč v réсни prevdark vzéli, in jo v prid občne varnosti visocimu ministerstvu krepko priporočili! — Gosp. Dr. Nathan so v Ljubljanski bolnišnici že ve- liko oteklín, búl, raztértih nóg ali rók ali drugih od černiga prisada (prónta) mertvih udov bolnikam, brez de bi bili kaj čutili, odrezali in jih tako smerti otéli. Vsakimu tacimu bolniku dajo nek cvét, ki se „kloro- form“ imenuje, in od kteriga smo že v Novicah govorili, podúhati; komaj ga je bolnik kaki 2 minuti dúhal, zgubi vso občutljivost, de clo nič ne vé, kaj se ž njim godí, naj ga žgêš ali režeš. Potem pa pride spet k sebi, ko nima mertve roke ali noge več. Unidan so nekimu možu s tem pomočkam búlo od vrata izrezali, ki je 7 funtov vagala; kmalo po tem pa so nekimu fantiču iz Litíje desno roko odžagali, ktero mu je v fužini válar sterl. Mi ponovimo zató v Novicah to oznanilo, de naj bolnikí ali sicer ljudjé, kterim se kaka nesreča prigodí, de se jim noga ali roka stare, nikar iz strahú pred bolečinamí ne odlašajo, pomoči pri zdravnikih iskati, ki so s „klo- roform“ v stanu, brez vsih bolečin nar imenitniši ude,

pa od majhnih ali tako imenovanih host ali logov, ki so majhne vrednosti in kmetam na drobno razdeljeni; pa tudi v téh ne smé kmet takrat, kadar male drevésca sneg pokrije, brez védeza svoje gosposke sekati; potlej naj tudi

9) Dračje in berstje poberó, naj véje in verhovino, ter vés raztreseni drobiž skléstijo; za podnét vse to práv pride; naj suhe in nalomljene véje lepo čedno iztrebijo, de bodo gojzdje čisti, de séme, ktero na iztrebljeno zemljo pade, v tla zaléze, se prime in takó nov gojzd zaredí.

(Dalje sledí.)

Kakó naj bi se postave in druge oznaníla v slovenski jezik prestavljale, de bo práv.

(Konec.)

Perva nar potrebniši lastnost prestavljavca je, de popolnoma razume, kar prestavlja, sicer prestavljena reč dostikrat ni resnična in krivi ukazi in krive postave pridejo na dan. Kér pa postave in ukazi mnogoverstne reči zadevajo, ki zdej v politiške, zdej v sodniške, zdej v kmetijske, zdej v obertniške, zdej v cerkvene, zdej v zdravniške zadéve segajo, vsak sam lahko presodi, de ena glava sama ne more zadostiti vsimu temu; de je tedej potreba, de se prestavljavec vedno z več možmí posvetuje, ki so popolnoma zvedeni v takó različnih rečéh, ali, kar je še boljši, de se prestavljanje izročí posebnimu odboru (Comité), ki se za tó postavi in kije za gotovost ali resničnost porók.

Druga potreba je, de se prestavlja v duhu narodoviga jezika in lahko razumljivo. Častiti domorodci! ki Vam je prestavljanje v slovenski jezik izročeno, práv živo Vas prosim: prestavljajte v duhu slovenskiga jezika, de bo, kar je le moč, prosto ljudstvo razumelo, kar bère. Se vé, de ljudstvu neznanih reči ne morete vselej z razumljivo besedo povedati, kér prestavljavec ni sveti duh, de bi zamogel glavo prostih ljudi tako razsvetliti, de bi vsako reč zapopadli, ktero le omikan človek razume; ali — razun tacih težko razumljivih reči — prestavljajte saj vse drugo z lahko razumljivo besedo. Dostikrat se zamore marsiktera reč, ki je prostimu Nemcu nerazumljiva, po slovensko lahko umevno dopovedati; postavim: „absolute Stimmenmehrheit“, — kateri prosti Nemeč razume kaj hoče ta beseda réči? Stavim, de nobeden. Če pa mi po slovensko rečemo „čezpolovičnica“ (čezpolovična večina glasov), se bo tudi prost Slovenec v nji kmalo znajdel. — Prestavljajte po domače! Razdelíte dolge in zapleténe nemške stavke (Sätze) v kratke; kratek stavek je lahko razumljiv in je v duhu slovenskiga jezika. Prosim Vas, de naj bo to Vaše nar poglavitniši delo, de razkosite dolge stavke, ki v nemškem dostikrat nimajo ne konca ne kraja. Ne stavite slovenskih besed po ptuje, de praviga Slovenca ušesa bolé; ne deržite se sužno samostavnih imén (Hauptwörter), de bi jih vedno le spet v iména prestavljali; tó ne gré po slovensko, in naredí písanje okorno in težko razumljivo. Zdej, ko veljá v vradnih rečéh vsakimu narodu njegov jezik za izvorno besedo ali pravopís, je to že clo lahko, in je tudi dolžnost, k vsakimu narodu v duhu njegoviga jezika govoriti. Dokler te enakopravnosti nismo iméli, zna biti de se je mógel prestavljavec bolj terdo po pervopísu ravnati — zdej pa so te verige odpadle in svobodni prestavljavec naj se posluži te svobode v prid svojiga naroda, de ne bo tožil, de takó „učeno“ prestavljamo, de nas nihče ne razume. — Še nekaj moram zastran lahke umljivosti pristaviti, česar me je že večkrat skušnja učila. Ne okrajšujte nobene besede, ampak v nar manjših rečéh célo zapišite. Vém de so kmetje „c. k. poglavarstvo“ brali, in de niso vedili: kaj de

„c. k.“ poméni. Mislite se sami sebe prostiga kmeta in povejte: ali bi se tudi Vam taka ne godíla? Kaj — postavim — vé prost človek, če bère „sušca l. l.“ de „l. l.“ poméni „lanjskiga léta“. Nikar tudi tacih majhnih reči v nemar ne pušajte, posebno zdej o pervim času! Ena sama majhna reč, ki je prosti bravec ne razume, ga dostikrat moti v celim sostavku.

Tretja potreba je, de prestavljavec brez slovenskih pogreškov prestavlja. Za tó je treba, de je prestavljavec popolnoma znajden v slovenski slovnici. Natísi postav in ukazov se bojo shranili, in naši nasledniki bojo tudi iz téh sodili omíko slovenskiga jezika, kakor mi dan današnji, ako stare bukve v roke vzamemo, po njih sodimo omíko svojih sprednikov. Sicer pa se čisti jezik že sploh od vsaciga omikaniga človeka tirja.

To sim si namenil, slovenskim prestavljavcam v iménu prostiga ljudstva, za ktero so ja tudi postave in ukazi natisnjeni, na sercé položiti, kér iz lastne skušnje vém, kaj željo in terjajo prosti braveci, katerih je saj zdej še veliko več, kakor omikanih, — in če bi tudi vsi omikani bili, nam nikdar ni pozabiti, de za Slovence moramo pisati v duhu slovenskiga jezika. *)

Dr. B.

Dopis iz Celjovca.

V 44. listu „Slovenije“ beremo dopis iz Celjovca, v katerim se dve za vsaciga rodoljuba veseli novíci znajdete. Perva zadene začasniga poglavarja koroške kronske dežele, barona Schloissniga **), ki se pri vsaki priložnosti resničniga prijatla slovenskiga naroda skazuje, in se je spet unidan, ko so bili vodja in učeniki bogoslovstva pri njem, takó prijazno zastran slovenšine pogovarjal, takó ljudomilo govoril od dobriga slovenskiga naroda na Koroškem, kteriga lahko zastopi ***) , in je stakó serčnimi besedami obljubil sker-

*) Ko je bil pričijoči sostavek še spisan, smo v »Slovenic« brali, de za perviga prestavljavca deržavnih postav za vse Slovence je učenik slovanskiga slovstva na Dunaji gop. Dr. Miklošič izvoljen, in gosp. Dolenc, c. k. pravdosrednik na Dunaji je njemu kot preglednik pridružen. Slišali pa smo tudi, de gosp. Malavašič, sedanji prestavljavec c. k. ilirskiga poglavarstva, ima nalogo, nektere deržavne postave prestaviti, ki se bojo na Dunaj v pregled in natis poslale. V zgorej imenovanim naznanílu »Slovenije« tudi beremo, de slovenska beseda teh postav, bo za vse Slovence veljala, kar tudi nemore drugač biti v kljub vsim tistim novincam, ki edini stari jezik Slovencev po silí hočejo razdeliti v krajnski, koroški, štajarski, goriški in istrijanski!!!
Pisatelj.

**) De je bilo gosp. baronu Schloissnigu za slovenski jezik že dolgo resnično mar, se óčitno iz tega vidi, de že v létu 1843 gosp. barona, ko je bil še v Ljubljani svetovavec pri deželnim poglavarstvu, najdemo med naročniki »Novic«, ktere je pridno bral.

***) Kaj bo nek gosp. Milonik k temu rekel, ki je unidan v odboru deželnega zbora v Celjovcu čudoviti predlog storil, de naj bi se za koroške Slovence postave in uradni ukazi v koroško-slovenskim posloveniti dajale, »kér (hört, hört!) krajnsko-slovenski, v katerim so dozdej postave in ukazi izhajali, večí del ljudstva ne zastopi.« Prosimo gosp. Milonika poprašati: ali prosto ljudstvo nemškiga naroda popolnoma razume nemške postave? postavimo, kaj je: constituirender Reichstag, absolute Stimmenmehrheit, Petitionsrecht, Census, Presse, actives Wahlrecht, passives Wahlrecht in sto in sto enacih besedí. Kdo bo tedej táko učenost od prostiga Slovenca terjál!! In če Slovenec po tem pravi, de ne razume postav in ukazov, kdo bo zavoljo tega nedolžni jezik dolžil, de je on tega kriv! — Na zadnje bo še kdo svetoval, de naj se za proste Nemce na Koroškem, na Štajarskim, na Avstrijanskim i. t. d. v njih jezikih piše, kér jo vsi inako zavijajo, in pisemskiga jezika (Schriftsprache) ne razumejo! Ravno takó bi utegnili Bohinci, Ribničanje, Ločanje, Pivčanje, Poljanci, Teržčanje i. t. d. terjati, de naj se vsakimu po svoje piše. Bog nam daj dobro! Če bi po tacih svetih hodili, ne bomo delječ prišli.
Vredništvo.